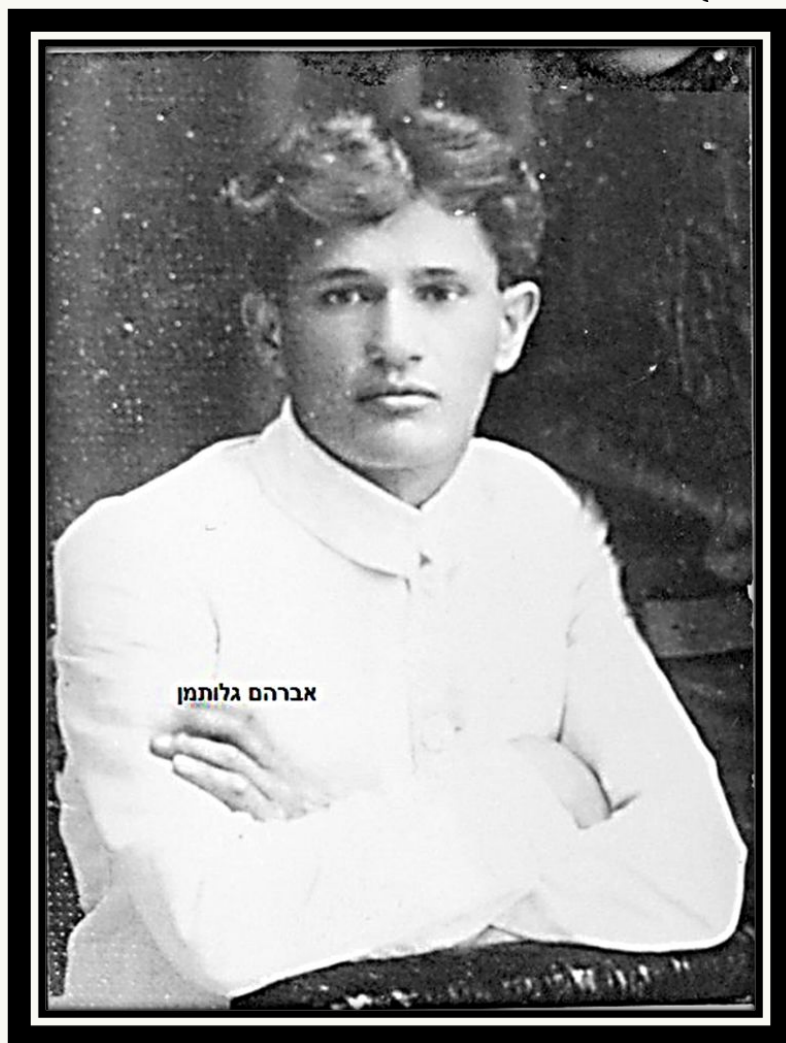

אברהם גלותמן

1895 - 1936

ה' שבט תרנ"ה - י"ז באדר תרצ"ו

בן 41 בנופלו

ילדות

"כבר בגיל צעיר מאד נמשך אברהם לחקלאות וטבע"

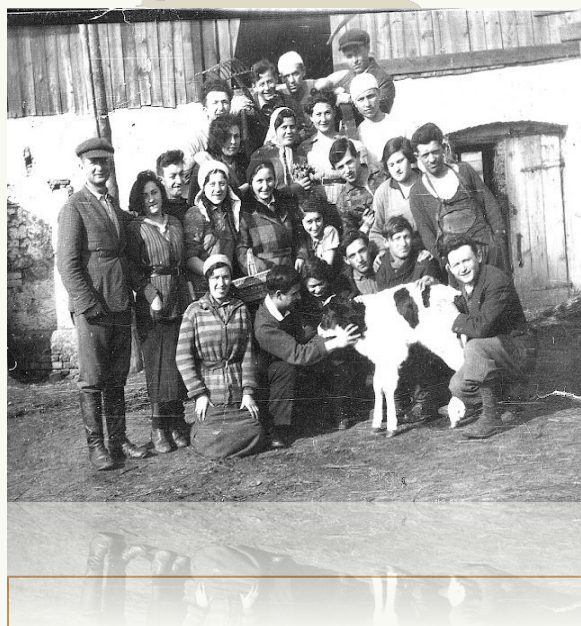

אברהם נולד לאמא שפרה ולאבא
משה דב, בשנת 1895 (תרנ"ה)
בבוברויסק, בלארוס. כבר בגיל
צעיר מאד נמשך אברהם לחקלאות
וטבע.

בוברויסק 1890

עמוד 1

בילדותו המאוחרת (קרוב למלחמת
העולם הראשונה) נסע ללמוד בבית ספר
חקלאי – חוות הכשרה – בעיר
צ'נסטוחובה שבפולין,
שהכשיר נערים לעליה ולעבודה חקלאית
בארץ-ישראל. בעיר צ'נסטוחובה פעלו כל
תנועות הנוער והמפלגות הציוניות, מהן
אברהם הושפע לטובה.

סיפורו של ברל קרן, המתאר את חיי נער בחוות
ההכשרה בעיר צ'נסטוחובה בפולין,
בה הוכשר אברהם גלותמן:

"המקום שימש אז חווה חקלאית או בית
ספר חקלאי.

כשהגענו הייתה שם קבוצת "שומריה"
(ותיקי עין שמר) מבוגרי התנועה בגליציה.

התרשמנו מאוד מפעילותם לאחר שעות
העבודה - בשעות הפנאי המעטות הם היו
שוקעים בקריאה ובלימוד.

מנהל החווה היה האגרונום ד"ר ליפשיץ,
בצוות היו גם גנן מקצועי – מושקוביץ,
מנהל המשק – קרינסקי, ושרת גוי עם
משפחתו, שהדריך אותנו בעבודת החריש
(עם סוסים), הזריעה (ביד) והקציר (עם
חרמש).

"... עיקר הייצור היה בחממות
ובאינספקטים (ארגזי גידול
מונחים על האדמה ומכוסים
חלונות זכוכית). גידלנו פרחים
(כריזנטמות וורדים), עגבניות,
מלפפונים, כרוב וכרובית.

תוצרת זו היינו מוכרים. בשדות
גידלנו שעורה, תלתן ואספסת,
בעיקר לצרכי החווה. היו לנו 9-10
פרות, את החלב מכרנו בבקבוקי
זכוכית לעשירי העיר
צ'נסטוחובה. ההכנסות היו יפות
והחווה קיימה את עצמה..."

החממות- בניינים עם גגות זכוכית -
חוממו על ידי מערכת מים חמים
בצינורות ובתנורים שהוסקו על ידי
קוקס (פחם אבן מעובד).

את האינספקטים היינו מחממים
בעיקר על ידי זבל סוסים שרכשנו
בכפרים.

פיזרנו את הזבל על שטח של דונם
בערך, בשכבה של 30-40 ס"מ,
הזבל הדרוך יצר חום שהספיק לכל
עונת החורף. על הזבל שפכנו
תערובת אדמה המתאימה לגידולי
החממה. את האדמה הובלנו
באלונקות.

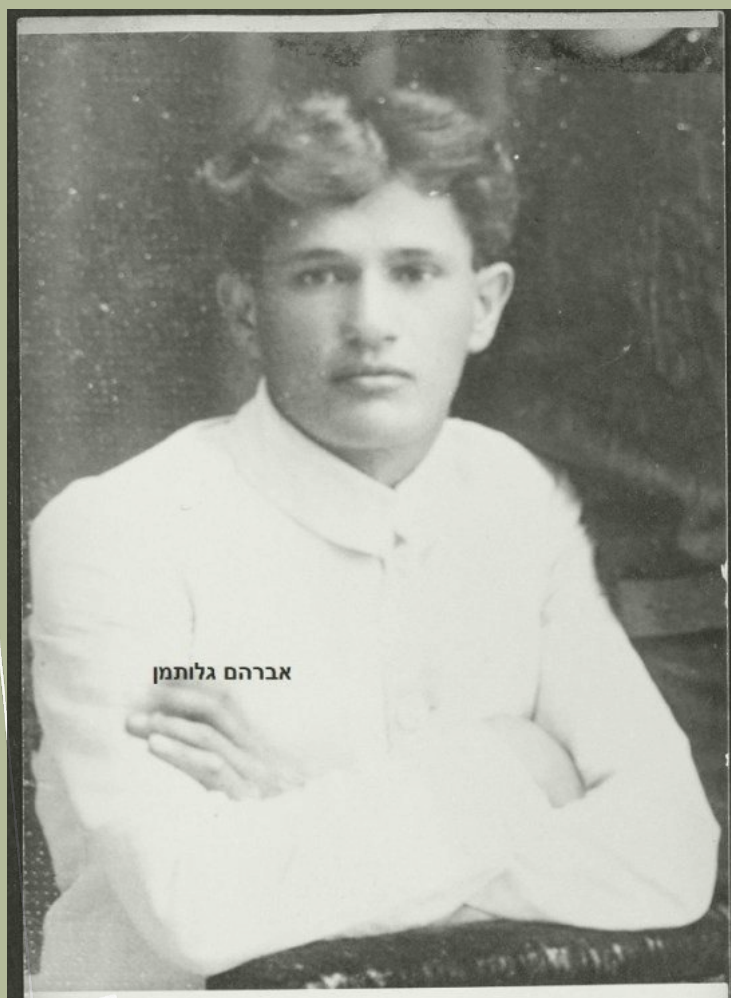
גם ב"פקולה" – פסולת מבית חרושת לחבלים – השתמשנו כמו בזבל הסוסים כמצע לחימום (דריכה והידוק ברגליים). נחמן שטינמן ואני הובלנו את הפקולה בעגלה מבית החרושת לחווה.

ערמות הפקולה היו מהודקות, חמות מאוד ונוקשות. הפירוק שלהן היה עבודת פרך.

לזיבול החממות והאינספקטים השתמשנו גם בפסולת מבית מטבחים. פסולת זו נמצאה בבור, קפואה לגוש נוקשה. פתח הבור היה כמטר על מטר, הצטרכנו להוציא מתוכו באתים את הפסולת להעמיסה על עגלה ולהובילה לחווה.

בגרות

אברהם גלותמן

"אברהם השקיע את כל כולו בנטיעות הסביבה ולאחר מכן התמסר לענף עצי הפרי במשקים השונים שבמושב. שמה של המשתלה בנהלל התפרסם לטובה בכל הארץ" (מתוך אתר 'יזכור')

בהיותו בן 19 עלה לארץ ישראל עם פרוץ
מלחמת העולם הראשונה, שנות עבודתו
הראשונות היו במושבה "מגדל", שמשנת
1911 עבדו פועלים רבים בחווה שם.

מנוחת החלוצים
מבניית מגדל,
ביניהם אברהם.

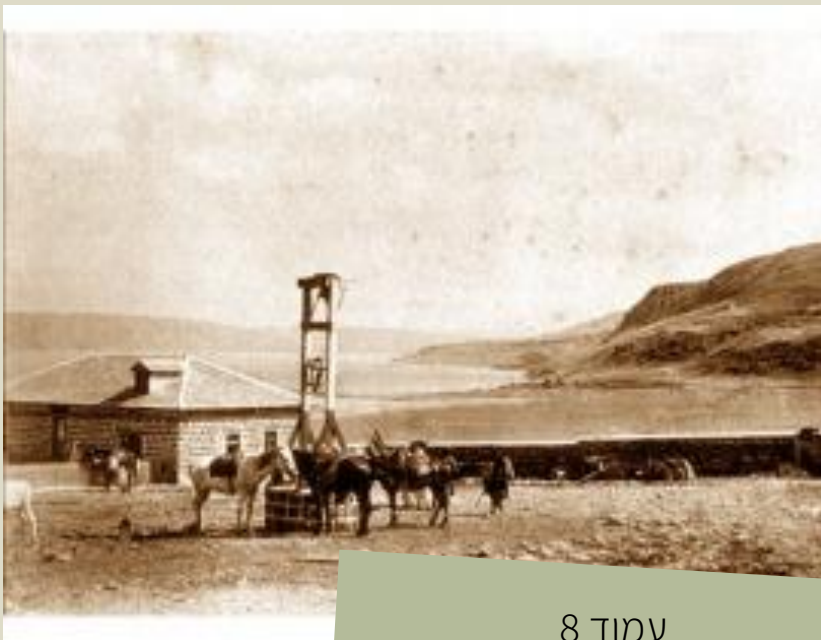

מגדל
בהתהוותה

אברהם עבד במקביל בארבעת רשויות העבודה שהקימו שם: גדולי פלחה (השקיה טבעית בלבד), משתלה ונטיעות, רפת וחצרנות וגדולי שלחין (הובלת מים לאדמת הגידול ולא השקיה ממעל). בנוסף, עבד במקומות שונים בגליל וכן עבד כמדריך למטעים בעבר הירדן.

העבודה
בשדה

המגדל
המפורסם
של יישוב מגדל

אברהם השתייך באותן שנים לתנועת "הפועל הצעיר", שהייתה מפלגת פועלים ציונית בארץ ישראל, ומטרתה היו הגשמת הציונות ויצירת חברה עברית עובדת, שרואה מתפקידה לפעול למען כיבוש העבודה במושבות ובערים ולהחייאת התרבות העברית.

לאברהם הייתה מסירות המופתית לציונות, לעבודה ולעברית.

כשהפועל הצעיר ארגנה קבוצת חברים להוראה ועבודה בבית הספר החקלאי "מקווה ישראל", אברהם מיד קיבל על עצמו את ההדרכה המעשית בענף המשתלות ועצי הפרי. באותו זמן הביא מצרפת (במהלך מסע עלייתו לארץ ישראל) את השתילים הראשונים של תות השדה.

אברהם מדריך קבוצת ילדים בשדה

אליהו קראוזה

מנהל בית הספר "מקווה ישראל" בין השנים 1914-1956

כמה שנים לאחר מכן בשנת תר"פ,
הוציא לאור את הירחון החקלאי
"השדה" בשיתוף עם קבוצתו ושם
הטמיע רשימות ומידע רב על גידול
פרחים. הירחון מהווה כיום מקור
היסטורי להבנת ההתפתחות
הכלכלית-החקלאית במשק היהודי
בתקופת המנדט ולאחר הקמת
המדינה.

מבית הספר החקלאי "מקווה ישראל"
עבר למושב נהלל (מושב העובדים
הראשון בארץ ישראל) אי שם בגליל, ליד
הכפר הערבי מעלול והיה חבר במושב
מיום היווסדו

אברהם השקיע
את כל כולו
בנטיעות הסביבה
ולאחר מכן
התמסר לענף עצי
הפרי במשקים
השונים שבמושב.
שמה של

המשתלה בנהלל

התפרסת לטווח

נהלל:

מושב העובדים הראשון בארץ אשר
נוסד בשנת 1921 (תרפ"א), ונמצא
בצפון הארץ בעמק יזרעאל.

חלוצי נהלל, וביניהם אברהם, באו
למקום ב-ח' באלול ה'תרפ"א
(11 בספטמבר 1921). בתחילה
התיישבו בגבעה סמוכה לכפר הערבי
השכן מעלול ליד תל שמרון גבעה
אשר כינוה 'גבעת הכיבוש'.

אחד העולים סיפר: "בח' באלול
תרפ"א יצאנו אל המקום הנועד
וליד אלון גדול אשר למרגלות
הגבעה ... הקמנו אוהל וכאשר באו
באותו ערב עוד חברים מצאו כבר
נקודת ישוב באוהל הראשון".

נהלל בתחילת דרכה

אברהם וכן חבריו לייסוד המושב נתקלו
בבעיה: מעיינות ונחלים יצרו ביצות ואיתם
גם דגירה של זן סוכן של יתוש המעביר את
קדחת המלריה. נוצר פחד רב ואזהרות
רבות הגיעו מכל כיוון. אולם, מהנדסים
תכננו את ייבוש הביצות בנהלל.

ייבוש הביצות

לפי תוכניתם ולמרות האזהרות, בעזרת
פועלים החל אברהם וחבריו בעבודות
לכריית תעלות שינקזו את מי הביצות
ויאפשרו התיישבות במקום המיועד. לאחר
שהוכשרה האדמה החלו החלוצים לבנות
צריפים שבהם התיישבו במקום.

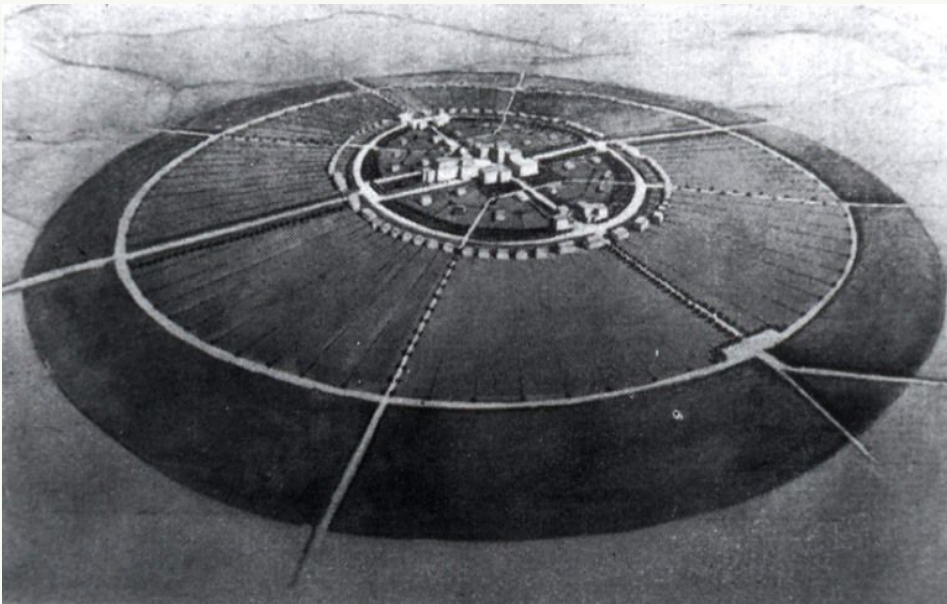

נהלל נבנתה בצורת עיגול, מטרת התכנון
הייתה לתת מענה לדרישות ביטחוניות
ומעשיות אך למעשה היא שיקפה בעיקר את
הרצון להקים מושב שיושתת על עקרונות
השוויון. כלומר, בצורה זו מרחק כל משק מן
המרכז שווה וניתן לחלק את החלקות כך

נהלל כיום

אברהם היה עסוק בעיקר בטבעת החיצונית
של העיגול בה הכשיר יחד עם חבריו את
החלקות החקלאיות והנטיעות, והיו גרים
בצריפים קרובים לחלקות האלה. במעגל
הפנימי נבנו מוסדות הציבור וצריפיהם.

ייעור הסביבה ע"י
אברהם וחבריו

5 עקרונות היו למייסדי נהלל, ביניהם אברהם:

קרקע לאומית:

מקימי המושב ראו לנגד עיניהם את אדמות
הערבים שבכל דור חולקו מחדש בין בני
המשפחה וכך הלכו וקטנו עד שנהיה קשה
כלכלית להתקיים מהן, לכן הם החליטו
שהקרקע תהיה שייכת למוסדות הלאומיים,
ניתן יהיה להחכירה למעבד הקרקע בלבד
והיא תעבור מדור לדור מבלי אפשרות
לחלקה.

עבודה עצמית:

על מנת למנוע מצב בו נוצר מעמד של
פועלים ומעמד של מעסיקים נקבע כי
אסור להעסיק עובדים חיצוניים במשק
החקלאי. מאוחר יותר כאשר הוקמה
מעברה בסמוך לנהלל ונוצר צורך למצוא
מקומות תעסוקה עבור תושביה שונה
סעיף זה.

משק חקלאי מעורב:

נקבע כי בכל משק יהיה מגוון
של ענפים חקלאיים וזאת על
מנת למנוע תלות בענף אחד
ועונתיות.

ערבות הדדית:

חברי המושב יהיו ערבים זה לזה, יתגייסו
למפעלים ציבוריים (קניית כלים חקלאיים
גדולים לשימוש הכלל לדוגמה), יסייעו זה לזה
בעת הצורך ויאפשרו לוועדי המושב השונים
שימוש בכספם (מסי אגודה שונים) לתמיכה
בחברי מושב בעת צרה.

קנייה ומכירה משותפת:

נקבע כי החקלאים יקנו וימכרו את מוצריהם
במשותף.

ההגנה

גיוס

"מסופר על אברהם שהיה תקיף בדעותיו אך בד
בבד צנוע וענוותן, חביב על הבריות ובעל תרבות
עמוקה"

בראשית שנות ה-20, חל שינוי בתפיסה הביטחונית של ראשי מוסדות היישוב בארץ ישראל.

עד לאותה תקופה, התפיסה הביטחונית של הנהגת היישוב בארץ ישראל כללה הגנה על יישובים בלבד באמצעות "גדודים עבריים" - יהודים ארצישראליים המשרתים בהגנה על יישובים בארץ תחת חסות הבריטי. הגדודים העבריים תרמו רבות במלחמת העולם הראשונה והיוו את התשתית להקמת ארגון

גדוד עברי בכותל לאחר כיבוש ירושלים ע"י הבריטים

דוד בן גוריון
במדי הגדוד העברי

לאחר הכיבוש הבריטי, הייתה שאיפה שהגדודים העבריים יהיו כוח המגן של היישוב, מפעל ההתיישבות עמד בפני התרחבות בעקבות גלי העלייה השלישית, ומנהיגות היישוב נתנה את דעתה על הצורך בארגון שיעסוק בהגנה מרחבית ברחבי הארץ.

גדוד עברי בארץ ישראל.
(יש אומרים שהמוביל על הסוס בתמונה הזו זאב ז'בוטינסקי)

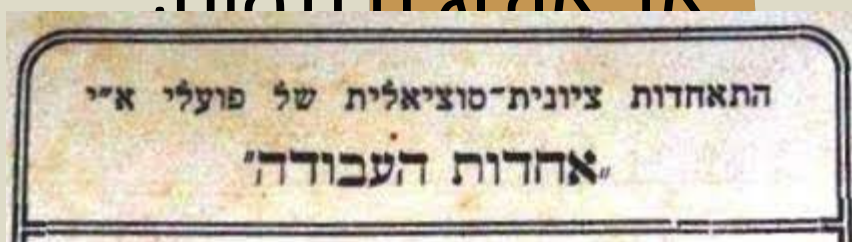

מנהיגי תנועת העבודה כגון דוד בן-גוריון ויצחק
טבנקין, טענו שאין להסתמך על הבריטים
בהגנת היישוב ויש צורך בהקמת ארגון שיהיה
נתון למרות מוסדות היישוב. הידרדרות המצב
הביטחוני בארץ בחורף ובאביב 1920,
שעיקרה מאורעות תל חי והתקפות של ערבים
בירושלים במאורעות תר"פ, כשלא ניתן היה
להפעיל את הגדוד העברי כנגד הפורעים,
הבהירו שהגדוד אינו יכול לשמש כמנגנון
הגנתי למען היישוב היהודי, בעיקר עקב
התנגדותם

הצורך במענה להתנגדות הערבית
החדשה, שהתבטאה בהתקפות על
מרכזי הערים והיישובים המבודדים,
היה הגורם שדרבן לפעולה את
מפלגת "אחדות העבודה", שבה חבר
אברהם בדביקות יתרה ומתוך

אדיאולוגיה חזקה.

סמל המפלגה

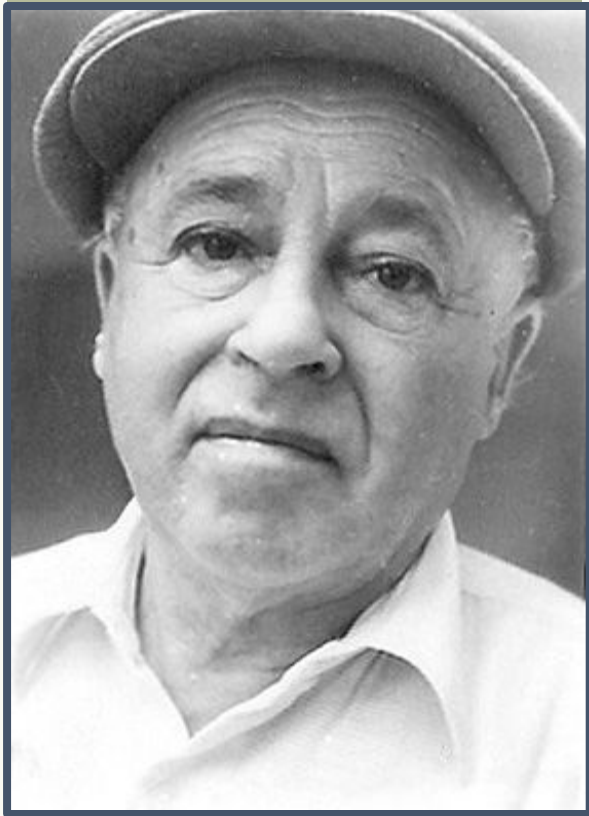

מפלגה אחדות העבודה הוקמה
ב-1919 כאיחוד תנועות הפועלים
בארץ ישראל, וראשיה ראו צורך לקחת
על עצמם לדאוג לענייני ההגנה ולהגן
על כל נקודת יישוב לפי התפיסה,
שנטישת יישוב אחד דומה היה

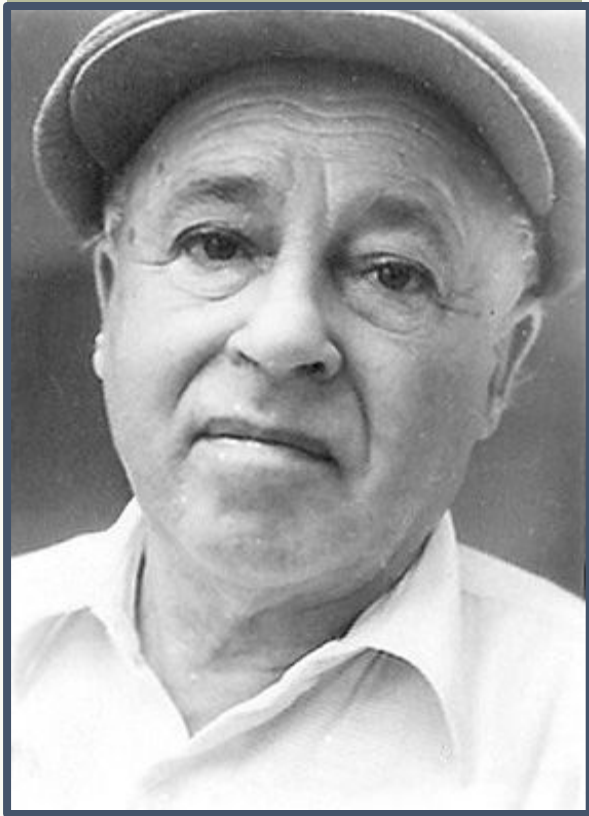
פגישת עבודה של
חברי המפלגה

לנטישת המערכה כולה.

המנהיג הציוני-סוציאליסט הדומיננטי של
הקיבוץ יצחק טבנקין קרא בעניין זה: "הביטחון
מתחיל להתרופף, איפה פעולתנו? התקווה
לגואל מן החוץ מחלישה ומבטלת את כוחותינו..
חוסר הפעולה העממית, חוסר העמידה על
הנפש, נושאים בקרבם את זרע ההרס

המנהיג הציוני-סוציאליסט הדומיננטי של
הקיבוץ יצחק טבנקין קרא בעניין זה: "הביטחון
מתחיל להתרופף, איפה פעולתנו? התקווה
לגואל מן החוץ מחלישה ומבטלת את כוחותינו..
חוסר הפעולה העממית, חוסר העמידה על
הנפש, נושאים בקרבם את זרע ההרס

אברהם גלותמן חֵבֵר והיה שותף לדעות אלה הן מבחינה גופנית, ומסר עצמו ונפשו לשורות ההגנה על הארץ ועל יישוביה והן מבחינה רציונלית-מחשבתית, שחבר למפלגת אחדות העבודה שתמכה ברעיונות ההגנה על הארץ.

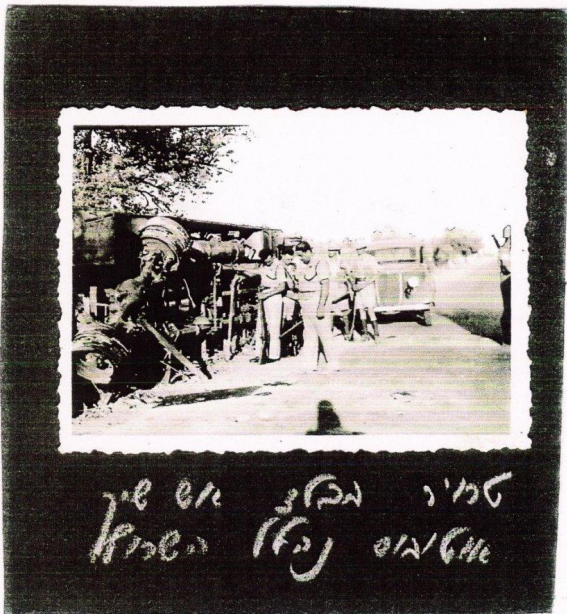
מסופר על אברהם שהיה תקיף בדעותיו אך בד בבד צנוע וענוותן, חביב על הבריות ובעל תרבות עמוקה. תחביביו התרבותיים היו לבקר בקונצרטים ונגינה בכינור. במרצות הזמן, העלה את אמו ואחותו ארצה. נישא והוליד בן.

פלוגתו של אברהם
בסיור סמוך לנהלל

נפילה

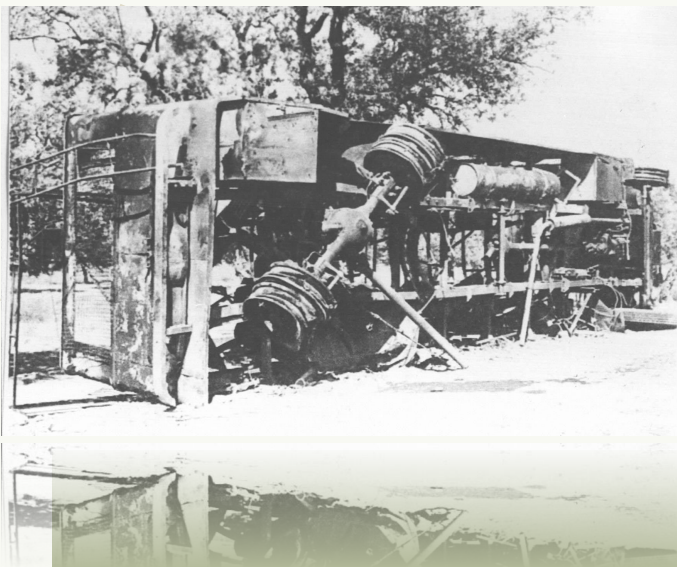
אוטובוס "ריאו" של נהלל שנשרף
בידי פורעים ליד בלאד-א-שייח'
(כיום תל חנו) בשנת 1936.
הנהג והנוסעים נחלצו מהאוטובוס
ונמלטו ברגל לנשר,
האוטובוס הוצת ונשרף כליל.

אנחנו נהגנו נהגנו כקב"י
נכנסנו בדרך בנח"י

אנחנו נהגנו נהגנו כקב"י
נכנסנו בדרך בנח"י

"אתה רק בנטיעות עסקת ולמה עקרו

אותך?"

ביום ט"ז באדר תרצ"ו (10.3.1936), זמן קצר לאחר נישואיו והולדת בנו, נסע אברהם באוטובוס ערבי לבקר את אשתו ובנו בן החודשיים ברמת השרון. בעת ערב פתחה ליד העיירה קלקיליה אש על האוטובוס ועל משאית יהודית שנסעה לפניו. הנהג המשיך בנסיעתו, אבל אברהם נפגע ביריות ונהרג במקום. בן ארבעים שנה היה במותו.

אברהם הובא למנוחות במושבו בנהלל,

בדברי ההספד נאמר עליו בין השאר: "שמך
ואישיותך קשורים בכל שיח ועץ, פרח
ושושנה בנהלל ובארץ כולה... השקעת בהם
עמלך באהבה. אתה רק בנטיעות עסקת
ולמה עקרו אותך?" הניח אישה ותינוק ואם
זקנה.

הספד של חברו של אברהם י. אורי

חבר יקר! על מה נרצחת? המצאו
בכליך פגיונות או פצצות לרצוח נפש
אדם, או מצאו בידך נבוט מסומר
לרוצץ בן גלגלות, או בדומה לכך? הן
בכיסך, לאחר הרצחך, מצאו רק
טבלאות לסימון עצי פרי וזכוכית;
מצאו ספר על עולם חדש ועל חיים
ישרים יותר וצודקים בעולם.

הספד של חברו של אברהם י. אורי

ספר - זהו מה שלקחת אתך כצידה לדרך.
ולמי עשית רעה? האם לא הושטת במשך
חיך העמלים והכשרים את עזרתך ואת
עצת נסיונך וידיעותיך לכל מי שפנה לבקש
עזרתך, ליהודי ולשאינו יהודי, ומדוע רצחוך
נפש? מה הוא פשעך הגדול, שאחרי שנות
נדודים ותלאות באהלים וצריפים במקומות
שונים בארץ לא זכית לבוא תחת קורת
ביתך, אשר באלה הימים עמדת לגמור את
בנינו? ומה חטאך הנורא, אם אחרי שנים
רבות של עמל ובדידות זכית סוף סוף
להקים משפחה בישראל והנה נקטפת
באכזריות מזרועות רעיתך היקרה ובנך
הרך, מבלי ששמעת מפיו בפעם הראשונה
את המלה היקרה

"ארא"

הספד של חברו של אברהם י. אורי

אכן, זוהי כבר הפעם השניה, שיד
זדון - היד המבערת את הוד ארצנו,
את יערותיה, המגדעת ועוקרת עצי
פרי - פרי תרבות האדם – גם מגדעת
ועוקרת מבין אנשי כפרנו דוקא את
אלה העמלים, השקטים והצנועים,
המסורים בכל לבם לשיפור הארץ
ופיתוחה, לריבוי מטעיה, גניה
ופרחיה. אי הזכוכית המגדלת,
שתגלה את הטפילים המזיקים הללו
שבין בני האדם, ואי הטבלאות
שנסמנם בהן, להוקיעם לדראון

עולח?

הספד של חברו של אברהם י. אורי

שקר הדבר, שכאן ישנה
התנגשות של עם בעם ותרבות
בתרבות. זוהי התנגשות
הפראות בתרבות, הפרע
בסדר והחושך באור. וממשלת
הארץ, המתימרת להיות
מפתחת התרבות החקלאית
בארץ, עד מתי תחשה? עד
מתי תהיה קצרת יד כלפי חשכי
תרבות, מורדי אור ורוצחי אדם

אלה?

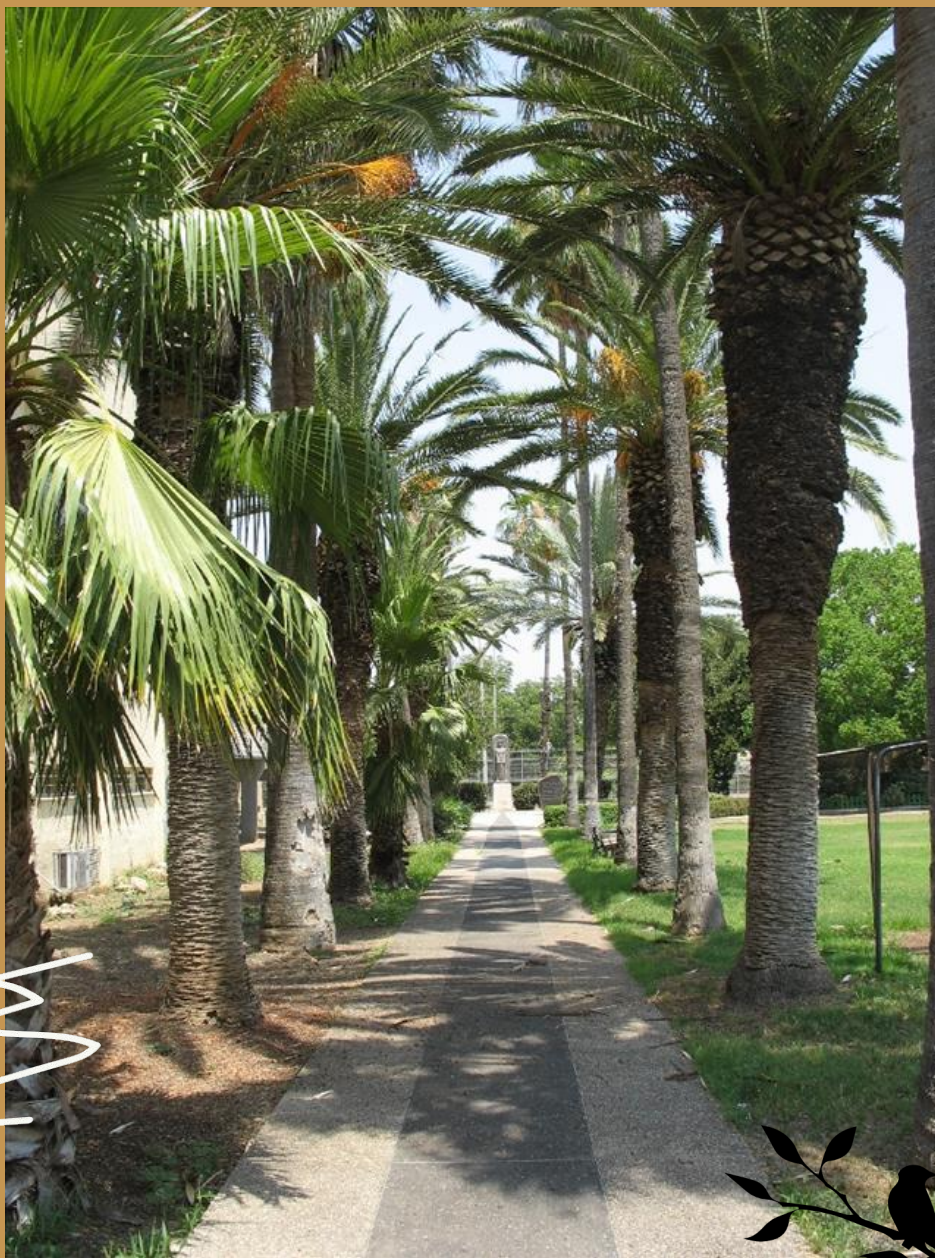

הספד של חברו של אברהם י. אורי

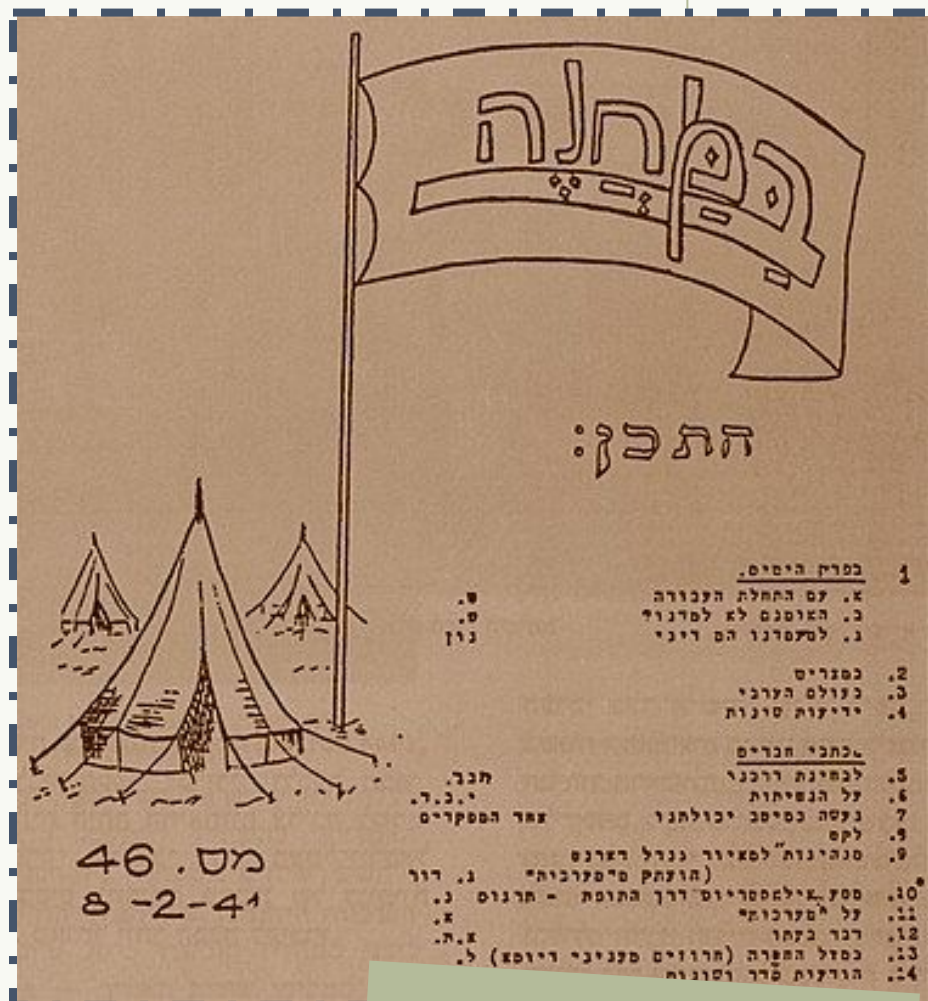
חבר יקר, נשמתך צרורה בצרור כל פרח
בנהלל ובארץ כולה. טעם חיך ממוזג בכל
תפוח ואגס בנהלל ובכל הפינות השונות
בארץ. אנו מבטיחים על קברך, שלא
נרתע מכל מזימות רשע, היה לא תהיה,
מזימת הרשע תנופץ אל סלעי רצוננו העז
לבנות את ארצנו כארץ השלום, התרבות
והיופי. ותהי נהלל היפה והפורחת,
המוקפה ישובים עמלים ועובדים רבים,
שפע פרי ופרחים בארץ כולה, מזכרת
לחיך העמלים, הצנועים הכשרים וגמול
למותך הקדוש.

הנצחה ודרכי זיכרון

ברשימה לזכרו
שנתפרסמה בכתב
העת "במחנה" מיום
17.4.1936 נכתב על
גלותמן: "איש התום
והענווה, איש
הנטיעות והצמח,
מטובי העובדים
החקלאיים".

שמו הונצח גם
כן ב"מאורעות
תרצ"ו" מאת
ברכה חבס.

שמו הונצח גם
בספרים
"באפיקים
במחצית יובלה"
מאת אריה אופיר

אפיקים

במחצית יובלה

קובץ של דברי חברים

עריכת אריה אופיר

*

Findo.co.il חוצאת קיבוץ אפיקים / תש"א

המשוררת הידועה אסתר ראב, כתבה שני שירים לזכרו של גלותמן:

"אלם-ברוש"

"הנפתח צוהר שמיים"

אסתר ראב המשוררת

אלם-ברוש 1936

אַלם-בְּרוֹשׁ

וְסוּד פְּאָרוֹת

וְעַל סוּס נְשָׁחֹר

אַל שְׂדֵה-תַעֲלוּמוֹת

יִצּוֹא יִצָּא עֲלֵם,

יָדוּ שְׁלוּחָה לְחֶרֶם-יָרֵחַ

בּוֹ יִקְצֹר בְּדַמָּה שְׂדֵהוּ,

וְהָיָה כִּי קִצֹּר

וְאֵלִים אֲלֵמוֹת –

בְּשְׂדֵהוּ לֹא עָלָה הַנֶּשֶׁחַר...

וּמִן הָאֲגוּדָל וְעַד הַזֶּרֶת

וּמִכָּל אֲצִבֵּעַ שְׂבָרָגָל

עָלָה עֲלֵתָה חֲבִצְלֹת:

וּבְשְׂדֵה לֹא עָלָה בּוֹ נֶשֶׁחַר

גּוֹפִת עֲלָם פֶּתַע זוֹרֶחַת.

"הנפתח צהר בשמיים" 1936

הַנִּפְתָּח צֹהַר בַּשָּׁמַיִם

וְהָרִיק עֵדְנִי-הָרִיחוֹת?

הַנָּשָׂר שָׁבִיל הַחֶלֶב אֶרְצָה

בְּמִטָּר-פָּרְחֵי-כָּלִילוֹת?

פִּיּוֹת אֲרָכוֹת-כָּנָף

בְּאַפְרִיּוֹן לָבֵן מִנִּפְנָפוֹת

וְתוֹךְ הַנִּצָּח טְפוֹת דָּם מְטַפְּטְפוֹת:

וְכִלּוֹת חַיּוֹת וַיִּמְתּוֹת,

בְּנִשְׁיָקָה רֹאשׁוֹנָה אַחֲרוֹנָה,

אֶל שְׁמֵי הָאָבִיב

נִשְׁמָתָן הַזֵּכָה מִפְּרִיחוֹת

שמו של אברהם
הונצח גם בספר
"נהלל - ספר
היובל" מאת חגי
בנימיני

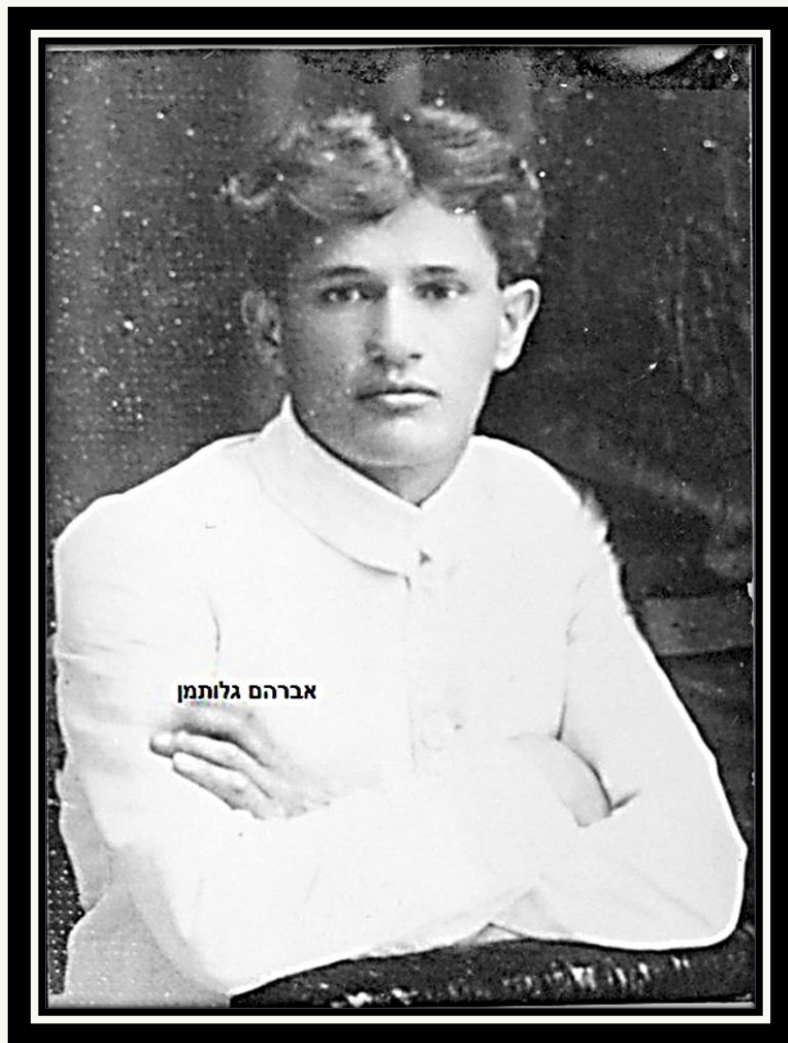

עמוד 44

וכן בספרו של
ראובן גולדברג
"בדם ואש"

אברהם גלותמן

אברהם גלותמן

"תהא נשמתך צרורה בצרור החיים"

